

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 15/12/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 15/12/2023

Σελίδα: 1

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

- Ξεκινούν οι διαπραγματεύσεις για ένταξη στην ΕΕ – Ο Ορμπαν δεν συμμετείχε στην ψηφοφορία
- Και ένα debate για την κατάργηση ή όχι του βέτο

ΑΠΑΝΤΟΥΝ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΑΤΙΑΣ
Σ. 10-12

Σε ευρωπαϊκή τροχιά μπαίνουν η Ουκρανία και η Μολδαβία

Για ιστορική απόφαση μίλησαν οι ηγέτες της ΕΕ που ανακοίνωσαν την έναρξη ενταξιακών συνομιλιών με τις δύο χώρες ■ Αποχώρησε (χωρίς να προβάλει βέτο) ο Ορμπαν από την αίθουσα

ΤΗΣ ΝΑΤΑΣΑΣ ΜΠΙΑΣΤΕΑ

Οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν απροσδόκτα χθες το βράδυ να ξεκινήσουν ενταξιακές συνομιλίες με την Ουκρανία, κάτι που ο ούγγρος πρωθυπουργός Βίκτορ Ορμπαν είχε ορκιστεί εδώ και εβδομάδες να εμποδίσει. Την ώρα που οι άλλοι 26 ηγέτες λάμβαναν την απόφαση ο Ορμπαν δεν συμμετείχε και έφυγε από την αίθουσα, μη βάζοντας όμως και βέτο όπως είχε απειλήσει. Λίγο αργότερα σε δήλωσή του έκανε λόγο για «κακή απόφαση», επαναλαμβάνοντας ότι «η Ουκρανία δεν είναι έτοιμη να ξεκινήσει ενταξιακές συνομιλίες στην ΕΕ» και πρόσθεσε: «Η Ουγγαρία δεν τροποποιεί τη θέση της», είπε, τονίζοντας ότι τα άλλα 26 κράτη-μέλη επέμεναν

να κάνουν το βήμα για την έναρξη των διαπραγματεύσεων με το Κίεβο και ως εκ τούτου η Ουγγαρία μένει μακριά από την απόφαση. Βέβαια, υπάρχει πολλή δουλειά ακόμα, καθώς πλέον το πιο κρίσιμο σημείο είναι να υπάρξουν οι κατάλληλες διατυπώσεις στα συμπεράσματα της συνόδου, ώστε στο τέλος να δώσει, όπως είναι αναγκαίο, το πράσινο φως και ο Ορμπαν, ώστε να φύγουν όλοι ικανοποιημένοι.

Ζελένσκι: «Νίκη για Ουκρανία και Ευρώπη»

Οι άλλοι ηγέτες όμως δεν μπορούσαν να κρύψουν τη χαρά τους στις αναρτήσεις και τις δηλώσεις που έσπευσαν να κάνουν. «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ξεκινήσει

EUROPEAN UNION

► Στο στιγμιότυπο, ο ούγγρος πρωθυπουργός Βίκτορ Ορμπαν (με την πλάτη) συνομιλεί με τον Εμανουέλ Μακρόν και τον Κυριάκο Μητσοτάκη

ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ουκρανία και τη Μολδαβία», δήλωσε ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, προσθέτοντας ότι η σύνοδος κορυφής χορήγησε το καθεστώς υποψήφιας χώρας για ένταξη στην ΕΕ στη Γεωργία και θα προωθήσει επίσης υποψηφιότητα για την ΕΕ από μια άλλη χώρα – τη Βοσνία – μόλις φτάσει «τον απαραίτητο βαθμό συμμόρφωσης» με τα κριτήρια.

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 15/12/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 15/12/2023

Σελίδα: 11

Πριν από την έναρξη της συνόδου ο Σαρλ Μισέλ μαζί με τον γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν, τον γερμανό καγκελάριο Ολαφ Σολτς και την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν είχαν συναντηθεί με τον ούγγρο πρωθυπουργό Βίκτορ Ορμπαν

«Αυτή είναι μια νίκη για την Ουκρανία. Μια νίκη για όλη την Ευρώπη. Μια νίκη που παρακινεί, εμπνέει και ενισχύει», δήλωσε ο πρόεδρος της Ουκρανίας Βολοντίμιρ Ζελένσκι.

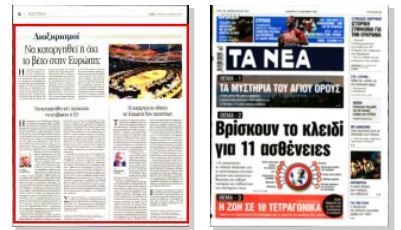
Μιλώντας στους δημοσιογράφους, ο Μισέλ είπε ότι «θα ξεκινήσουμε τις διαπραγματεύσεις και θα εκδοθεί έκθεση τον Μάρτιο και με βάση αυτό τότε θα λάβουμε απόφαση». Τόνισε ότι «πρόκειται για ένα πολύ ισχυρό πολιτικό μήνυμα, μια ισχυρή πολιτική απόφαση και δείξαμε ότι πιστεύουμε στον λαό της Ουκρανίας». Ερωτηθείς πώς ελήφθη η απόφαση δεδομένης της απειλής του Ορμπαν να ασκήσει βέτο, αναφέρθηκε στους κανόνες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που απαιτούν ομοφωνία για αυτού του είδους τις αποφάσεις. «Εργαστικά-

με πολύ για να προστατεύσουμε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ήταν σημαντικό κανένα κράτος-μέλος να μην ανηπαχθεί στην απόφαση και γι' αυτό ήμασταν σε θέση να κάνουμε αυτήν την ανακοίνωση», είπε. Πριν από την έναρξη της συνόδου ο Μισέλ μαζί με τον γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν, τον γερμανό καγκελάριο Ολαφ Σολτς και την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν είχαν συναντηθεί με τον Βίκτορ Ορμπαν.

Μπλόκο στα 50 δισ. ευρώ για το Κίεβο

Ο Ορμπαν εμποδίζει επίσης τη χορήγηση 50 δισ. ευρώ σε οικονομική βοήθεια στο Κίεβο από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, αλλά έδειξε ότι θα μπορούσε να στηρίξει μακροπρόθεσμη

βοήθεια εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ, ανοίγοντας την πόρτα για κάποια μορφή συμφωνίας σε αυτό το μέτωπο. Βέβαια, σύμφωνα με αναλυτές, οι αντιρρήσεις του λειτουργούν εκφιαστικά καθώς πιέζει την Κομισιόν να ξεπαγώσει κεφάλαια από τα Ταμεία Συνοχής και Ανάκαμψης που παρακρατούνται επειδή η Βουδαπέστη παραβιάζει τους κανόνες του κράτους δικαίου. Σε μια συμβιβαστική κίνηση το βράδυ της Τετάρτης αποδεσμεύθηκαν 10 δισ. ευρώ από τα ταμεία αυτά, αλλά ο Ορμπαν επιμένει και για τα υπόλοιπα. Ο ούγγρος πρωθυπουργός είναι ο μόνος ηγέτης της ΕΕ που διατηρεί στενές σχέσεις με τον ρώσο πρόεδρο Βλαντίμιρ Πούτιν, γεγονός που για πολλούς συμβάλλει στο να τηρεί αυτή τη στάση.

Διαξιφισμοί

Να καταργηθεί ή όχι το βέτο στην Ευρώπη;

Η συζήτηση στη ΕΕ δεν είναι καινούργια, αλλά έχει επανέλθει με ένταση στο προσκήνιο μετά την πρόσφατη έγκριση από την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με μικρή διαφορά ψήφων (291 υπέρ, 274 κατά και 44 αποχές) του ψηφίσματος για την αλλαγή των ισχυουσών συνθηκών της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανάμεσα στις προτάσεις συγκαταλέγεται και η εγκατάλειψη της αρχής της

ομοφωνίας (βέτο), στην οποία εστίασε και ο γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς, επιδιώκοντας να ακυρώσει τις ενστάσεις (πρωτίστως τις ελληνικές) για την ευρωπαϊκή προοπτική της Αλβανίας. Με την πλήρη διαγραφή από το κοινοτικό πλαίσιο του προνομίου της χρήσης της αρνησικυρίας, ουσιαστικά τα αδύναμα κράτη - μέλη της ΕΕ, ιδίως εκείνα που αντιμετωπίζουν ζωτικά θέματα εθνικής κυριαρχίας, μπορεί να χάσουν

το πιο δυνατό όπλο τους, ενώ θα ισχυροποιηθούν ακόμη περισσότερο τα μεγαλύτερα κράτη - μέλη. Από την άλλη, ηγέτες τύπου Ορμπαν εκμεταλλεύονται μια κατάσταση που μεταβάλλει το βέτο σε τροχοπέδη της ευρωπαϊκής πορείας. Για το ζήτημα οι καθηγητές Παναγιώτης **Κ. Ιωακειμίδης** και Αθανάσιος Πλατιάς δίνουν σήμερα στα «ΝΕΑ» το δικό τους στίγμα, υποδεικνύοντας διαφορετικούς δρόμους.

Να καταργηθεί εάν πρόκειται να επιβιώσει η ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) βρίσκεται ειδικά αυτό το διάστημα σε οριακή, κομβική, διπλωματική κατάσταση. Μεταξύ αυταρχισμού και δημοκρατίας, πολέμου και ειρήνης, ολοκλήρωσης και απο-ολοκλήρωσης. Από τη μια μεριά πλύνεται καιρική η αξιοπιστία της, καθώς εμφανίζεται ανίκανα να αποφασίσει πάνω σε ζητήματα κρίσιμης γεωπολιτικής σημασίας όπως είναι η οικονομική στήριξη της Ουκρανίας και η έναρξη των διαπραγματεύσεων για την ένταξη στους κόλπους της. Ενώ από την άλλη εκβιάζεται ανοικτά από έναν ηγέτη, «τον δικτάτορα της Ένωσης», Β. Ορμπαν, πρωθυπουργό της Ουγγαρίας, να αποδεσμεύσει τις χρηματοδοτήσεις που είχε κατακρατήσει λόγω της παραβίασης

βασιικών κανόνων του κράτους δικαίου, δημοκρατίας, κ.λπ. (Και η Επιτροπή υπέκυψε ήδη στον εκβιασμό και απειλήθηκε 10 από τα 31 παγωμένα δια.) Η όλη αυτή εξόχως δυστοπική παραλυτική κατάσταση οφείλεται στο γεγονός ότι το 20% των αποφάσεων λαμβάνονται με ομοφωνία, με τη συμφωνία δηλαδή και των 27 κρατών-μελών της

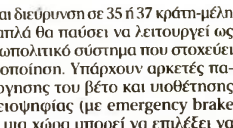
ΕΕ. Θα πρέπει ως εκ τούτου να καταργηθεί εάν πρόκειται να επιβιώσει η ΕΕ ως ισχυρό δημοκρατικό σύστημα γεωπολιτικής εμβέλειας με την εξαίρεση ορισμένων αποφάσεων της κοινής άμυνας και εξωτερικής πολιτικής. Ενώ για τη διεύρυνση θα πρέπει να διατηρηθεί μόνο στην αποδοχή ή μη της αρχικής ενταξιακής αίτησης χώρας. Ενέτα κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων και η Γερμανία, και το ΕΚ υποστηρίζουν περίπου αυτή τη θέση. Τα υπόλοιπα δεκαοκτώ αντιτίθενται. Θέλουν βέτο, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Η συντριπτική πλειοψηφία δηλαδή, πράγμα που σημαίνει ότι δεν πρόκειται να υπάρξει μεταρρύθμιση προς την κατεύθυνση αυτή (καθώς η κατάργηση της ομοφωνίας απαιτεί...

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

(το 80% με ειδική πλειοψηφία - QMV) σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Το κάθε κράτος-μέλος δηλαδή έχει το δικαίωμα της αρνησικυρίας - βέτο (veto) στη λήψη των αποφάσεων. Μπλοκάρει. Στο 20% απλό εμπόδιον η διευρύνση της Ένωσης με νέα κράτη-μέλη (π.χ. Ουκρανία, Δ. Βαλκάνια, Τουρκία κ.ά.), η αύξηση του μακροχρόνιου προϋπολογισμού της ΕΕ (MFF), η κοινή εξωτερική πολιτική και κοινή άμυνα, κ.ά. Και τον κανόνα της ομοφωνίας (βέτο) χρησιμοποιεί τώρα ο αυταρχικός Ορμπαν για «να μπλοκάρει» τόσο τη χρηματοδότηση (με 50 δις. ευρώ) της Ουκρανίας από τον προϋπολογισμό της ΕΕ όσο και την έναρξη των διαπραγματεύσεων για την ένταξή της στην ΕΕ. Αλλά το ίδιο απειλεί να κάνει και η δημοκρατική Ελλάδα - να μπλοκάρει την ενταξιακή διαπραγμάτευση της Αλβανίας εάν δεν διευθετηθεί σύμφωνα με τους κανόνες του κράτους δικαίου η υπόθεση Μπελέρη.

Αλλά με βέτο και διεύρυνση σε 35 ή 37 κράτη-μέλη η Ένωση πολύ απλά θα παύσει να λειτουργεί ως δημοκρατικό γεωπολιτικό σύστημα που στοχεύει σε βαθύτερη ενοποίηση. Υπάρχουν αρκετές παραλλαγές κατάργησης του βέτο και υιοθέτησης της ειδικής πλειοψηφίας (με emergency brake κ.λπ.). Βεβαίως μια χώρα μπορεί να επιλέξει να κάνει αποχή και έτσι τα υπόλοιπα κράτη-μέλη να αποφασίσουν ομοφώνως (αυτό έγινε χτες με την αποχή Ορμπαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και επέτρεψε την ομόφωνη απόφαση για την ένταξη/διαπραγμάτευση της Ουκρανίας, κ.λπ.). Πάντως, ως ελάχιστον, θα μπορούσε να αφαιρεθεί το δικαίωμα βέτο τουλάχιστον από αυταρχικούς ηγέτες εντός Ένωσης, από ηγέτες δηλαδή που εμφανώς παραβιάζουν τόσο τους κανόνες δημοκρατίας, κράτους δικαίου όσο και τη διαπραγματευτική λογική της ΕΕ με την τροποποίηση του άρθρου 7 της Συνθήκης της Λισαβόνας.

ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΛΑΤΙΑ

Σε κάθε περίπτωση, η Ελλάδα οφείλει να σταθμίσει τα μακροχρόνια συμφέροντα και τη θέση της στην Ένωση. Δεν εξυπηρετούνται με τα βέτο κ.λπ. Εξυπηρετούνται με τη βαθύτερη ενοποίηση, στόχος που δεν προάγεται με το βέτο. Επομένως χρειάζεται μια στρατηγική αναπροσαρμογή πολιτικής.

Επομένως είναι προφανές. Το βέτο παραλείπει την Ένωση. Χρησιμοποιείται ως όπλο από ηγέτες κάθε χρώματος για θεμιστά ή αθέμιστους λόγους.

Η κατάργηση οδηγεί σε Ευρώπη δύο ταχυτήτων

Το ζήτημα της κατάργησης της ομοφωνίας στις αποφάσεις της ΕΕ για θέματα εξωτερικής πολιτικής δεν είναι καινούργιο. Το θέτουν τακτικά οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις, με προεξέχουσα τη Γερμανία - και τους δορυφόρους της -, με βάση το επιχείρημα να μη γίνεται η ΕΕ όμηρος των κρατών - μελών που θέλουν να παραλύουν την ευρωπαϊκή εξωτερική και αμυντική πολιτική. Επανήλθε πρόσφατα στην επικαιρότητα με οριακή απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπέρ της κατάργησης του βέτο στο πλαίσιο της αναθεώρησης των συνθηκών της ΕΕ.

Το δίλημμα είναι σημαντικό για μικρότερες χώρες, όπως η Ελλάδα και η Κύπρος. Μια μετεξέλιξη της ΕΕ σε ένα είδος «ομοσπονδιακού κράτους» θα ήταν προφανώς ευχής έργου για Ελλάδα και Κύπρο. Εάν η κατάργηση του βέτο οδηγούσε σε ένα τέτοιο αποτέλεσμα, θα ήταν προς το συμφέρον τους.

Δυστυχώς αυτό το ευνοϊκό σενάριο δεν έχει καμία ελπίδα να πραγματοποιηθεί στο ορατό μέλλον, και αυτό δεν οφείλεται στην ύπαρξη του βέτο αλλά σε δομικά αίτια. Τα γεωπολιτικά συμφέροντα των 27 κρατών - μελών δεν συμπίπτουν, αλλά αντίθετα αποκλίνουν, ούτε βέβαια είναι κοινές οι προκλίσεις και οι απειλές που κολυμνται να αντιμετωπίσουν. Ταυτόχρονα οι κάτοικοι των χωρών της ΕΕ αισθάνονται πρώτα Ούγγροι, Ιταλοί, Ισπανοί, Πολωνοί κ.λπ. και έπειτα Ευρωπαίοι. Τα ευρωπαϊκά έθνη διατηρούν την ταυτότητα και αυτοτέλειά τους και ούτε καν έχει αρχίσει να οικοδομείται κάποια κοινή ευρωπαϊκή ταυτότητα που θα υποσκελίσει την εθνική ταυτότητα στο προβλεπτό μέλλον. Πρέπει λοιπόν

ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΛΑΤΙΑ

να συνειδητοποιήσουμε ότι η δημιουργία «Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης», παρότι ήταν ακριβώς το όραμα των πατέρων της ευρωπαϊκής ενοποίησης αμέσως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, έχει πλέον καταστεί πολιτική χίμαιρα.

Αν ναι πιο πάνω ανάλυση είναι σωστή, τότε το να συναινεσουν η Ελλάδα και η Κύπρος να απειμπούσουν τα πλεονεκτήματα που τους δίνει το δικαίωμα αρνησικυρίας θα ήταν αυτοκαταστροφικό. Η Ελλάδα και η Κύπρος είναι κράτη «πρώτης γραμμής» που αντιμετωπίζουν μια αναθεωρητική Τουρκία. Η Κύπρος είναι το μόνο κράτος στην ΕΕ του οποίου ο έδαφος τελεί υπό κατάληψη, ενώ η Ελλάδα είναι το μόνο κράτος της ΕΕ που τελεί υπό καθεστώς απειλής πολέμου.

Η μεγαλύτερη άλωστε επιτυχία της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής τον τελευταίο μισό αιώνα (δηλαδή η είσοδος της διαιρεμένης Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρά τη σφοδρή αντίδραση των μεγάλων δυνάμεων, όπως της Μεγάλης Βρετανίας και των συμμάχων της) οφείλεται στην απειλή βέτο να εκτροχιάσει τη μεγάλη ανατολική διεύρυνση της ΕΕ το 2004. Η απειλή βέτο στην ευρωπαϊκή προοπτική των Σκοπίων συνέβαλε στην επίλυση του προβλήματος με τη Βόρεια Μακεδονία.

Ενδεχόμενη κατάργηση του βέτο θα δημιουργήσει μια Ευρώπη δύο ταχυτήτων και θα επιτρέψει σε ένα ηγεμονικό διευθυντήριο μεγάλων χωρών να επιβάλλουν τα συμφέροντά τους στις υπόλοιπες χώρες. Αυτό θα οδηγήσει σε τριβές και θα επιτείνει τις φυγόκεντρες τάσεις.

Ο Αθανάσιος Πλατιάς είναι ομότιμος καθηγητής Στρατηγικής στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς και συγγραφέας (με τον Κωνσταντίνο Κολιτσόπουλο) του βιβλίου «50 κανόνες στρατηγικής στις ελληνοτουρκικές σχέσεις» (Αθήνα, Διάλογος, 2023)

Ο καθηγητής Π.Κ. Ιωακειμίδης είναι πρώην προεβουθής - συμβούλος του ΥΠΕΕ, μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής του ΕΥΑΜΕΠ και research assistant του LSE